

ที่ สศ 0001/ ๙๔6

สำนักงานสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

128 อาคารพญาไทพลาซ่า ถนนพญาไท กทม. 10400

๒๕ พฤษภาคม 2552

เรื่อง ความเห็นและข้อเสนอแนะของสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เรื่อง แนวทางการพัฒนา และเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจสัตว์น้ำจืดของประเทศ

กราบเรียน นายกรัฐมนตรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย ความเห็นและข้อเสนอแนะของสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จำนวน 1 ชุด

ด้วยสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยคณะทำงานการประมงและกิจการ ต่อเนื่อง ในคณะทำงานการเกษตร อาหาร และสหกรณ์ ได้ตระหนักถึงความสำคัญของสัตว์น้ำจืดในฐานะ ที่เป็นสัตว์เศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศ และเพื่อให้ประเทศไทยสามารถพึ่งตนเองด้านผลผลิตสัตว์น้ำใน ภาพรวมได้ จึงได้ดำเนินการศึกษาและรวบรวมข้อมูลเพื่อจัดทำเป็นความเห็นและข้อเสนอแนะ เรื่อง แนวทางการพัฒนาและเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจสัตว์น้ำจืดของประเทศ เสนอต่อคณะรัฐมนตรี

สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้พิจารณาเห็นชอบการศึกษาดังกล่าว และมีมติให้เสนอความเห็นและข้อเสนอแนะเรื่อง แนวทางการพัฒนาและเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจสัตว์น้ำจืด ของประเทศ ต่อคณะรัฐมนตรี โดยมีข้อเสนอแนะเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อประเทศชาติ ที่เป็นสาระสำคัญ 3 ด้าน ประกอบด้วย ด้านนโยบาย ด้านการผลิต และด้านการตลาด

(รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย)

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหากผลการพิจารณาเป็นประการใด ขอได้โปรด แจ้งให้ทราบในโอกาสแรกด้วย จะเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(นายโคทม อาริยา)

ประธานสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

สำนักกิจการสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

โทร. 0-2612-9222 ต่อ 212

โทรสาร 0-2612-9152

ความเห็นและข้อเสนอแนะ
ของสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
เรื่อง แนวทางการพัฒนาและเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจสัตว์น้ำจืดของประเทศ

1. ความเป็นมา

ปัจจุบันปริมาณสัตว์น้ำในประเทศไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้บริโภค มีการนำเข้าสัตว์น้ำจืดจากประเทศกัมพูชา มีการนำเข้าสัตว์น้ำทะเลจากประเทศพม่า และมีการนำเข้าสัตว์น้ำทะเลสูงขึ้นมากในอัตราก้าวหน้า และพึ่งพาการนำเข้าสัตว์น้ำทะเลสูงขึ้น เพื่อใช้ในการแปรรูปและส่งออก จึงเป็นโอกาสดีที่จะทำการส่งเสริม พัฒนาและเพิ่มศักยภาพด้านประมงน้ำจืด แต่พบจุดอ่อนในหลายประการคือ แหล่งน้ำที่ทำการเพาะเลี้ยงโดยเกษตรกรไม่สามารถบริหารจัดการที่ดีได้ เกษตรกรประมงมักประสบปัญหาภัยแล้ง ภัยน้ำท่วม และโรคระบาดบ่อยครั้ง รวมถึงมีต้นทุนการผลิตสูงและราคาจำหน่ายได้ต่ำ เกษตรกรผู้ผลิตพันธุ์สัตว์น้ำต้องต่อสู้กับอุปสรรคการผลิตจากโครงการของภาครัฐ ผลกระทบจากเจ้าหน้าที่บางส่วนที่แอบหาประโยชน์ในการเป็นธุระจัดหาพันธุ์ปลาจำหน่ายให้แก่เกษตรกรโดยตรง ระบบการซื้อโดยการสอบราคาและประกวดราคาที่เอื้อต่อภาคเอกชนรายใหญ่ และการที่นโยบายของภาครัฐที่ปรับเปลี่ยนบ่อยทำให้ภาคการผลิตปรับตัวไม่ทัน และในการวางนโยบายไม่ได้เปิดโอกาสให้ตัวแทนกลุ่มเกษตรกร สหกรณ์ ประมง ได้เข้าไปมีส่วนร่วม ทั้งที่เป็นผู้ได้รับผลกระทบจากนโยบายโดยตรง สหกรณ์ประมงไม่สามารถเป็นที่พึ่งให้กับเกษตรกร ทำให้ไม่เห็นความสำคัญของการรวมตัวในรูปแบบของกลุ่มเกษตรกรและสหกรณ์ สิ่งต่างๆ เหล่านี้ทำให้เกษตรกรประมงประสบปัญหาขาดทุน แต่ยังคงมีการหมุนเวียนเข้า-ออกจากระบบการผลิตสูงเนื่องจากการส่งเสริมเกษตรกรรายใหม่ ส่วนแหล่งน้ำธรรมชาติซึ่งมีอยู่มากมายนั้น ทางกรมประมงไม่สามารถดูแลได้อย่างทั่วถึง แม้ว่าจะมีการปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะทุกปี แต่ก็ยังเป็นไปตามแผนและงบประมาณที่จำกัด สัตว์น้ำที่ปล่อยมีขนาดเล็ก อัตราการรอดตายต่ำ เกษตรกรผู้ประกอบอาชีพประมงน้ำจืด ได้ประสบกับปัญหาขาดการพัฒนา องค์กรไม่เข้มแข็ง ขาดผู้นำ ขาดการสนับสนุนช่วยเหลือจากภาครัฐ และไร้ทิศทางในการดำเนินการ ขาดศักยภาพในการแข่งขันในเวทีการค้าโลก เพราะมีปัญหาอุปสรรคหลายประการในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน รวมถึงการพัฒนาการส่งออกสินค้า กลไกการตลาดไม่เหมาะสม ทำให้ราคาสินค้าสัตว์น้ำภายในประเทศมีความแตกต่างกันมากและมีส่วนเหลืออมการตลาด¹ สูงมาก

ดังนั้น เพื่อให้ประเทศไทยสามารถพึ่งตนเองด้านผลผลิตสัตว์น้ำในภาพรวมได้ รัฐจึงต้องกำหนดนโยบายสำคัญที่ชัดเจนเพื่อช่วยให้เกิดการพัฒนาและเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจสัตว์น้ำจืดของประเทศ คณะทำงานการเกษตร อาหารและสหกรณ์ สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้เห็นความสำคัญของปัญหาดังกล่าว จึงได้ดำเนินการศึกษาและจัดทำความเห็นและข้อเสนอแนะ เรื่อง แนวทางการพัฒนาและเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจสัตว์น้ำจืดของประเทศ เสนอต่อสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พิจารณานำเสนอต่อคณะรัฐมนตรีและเผยแพร่ต่อไป

¹ ส่วนเหลืออมการตลาด (Marketing margin) หมายถึง ส่วนต่างระหว่างราคาขายปลีกกับราคาที่เกษตรกรขายได้

2. การดำเนินการ

สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยคณะทำงานการเกษตร อาหารและสหกรณ์ ได้ดำเนินการเพื่อจัดทำความเห็นและข้อเสนอแนะต่อรัฐบาล ในเรื่อง แนวทางการพัฒนาและเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจสัตว์น้ำจืดของประเทศ ดังนี้

2.1 ศึกษาและรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง จากเอกสารงานวิจัย เอกสารของทางราชการ หน่วยงานเอกชน และสหกรณ์ประมง

2.2 จัดสัมมนาเฉพาะกลุ่ม (Focus Group) เรื่อง แนวทางการพัฒนาและเพิ่มศักยภาพสัตว์น้ำจืดของประเทศ เมื่อวันที่ 27 พฤษภาคม 2551 โดยผู้เข้าร่วมสัมมนาประกอบด้วย ผู้แทนจากภาครัฐ ภาคเอกชน และเกษตรกรประมง

2.3 จัดสัมมนาเรื่องแนวทางการพัฒนาและเพิ่มศักยภาพสัตว์น้ำจืดของประเทศ เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2551 เพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะให้กว้างขวางยิ่งขึ้น โดยผู้เข้าร่วมประกอบด้วย ผู้แทนจากภาครัฐ ภาคเอกชนและเกษตรกรประมง รวมผู้เข้าร่วมสัมมนา 70 คน

2.4 รวบรวมข้อมูลและประมวลความคิดเห็นจากข้อ 2.1 2.2 และ 2.3 มาวิเคราะห์ สังเคราะห์ จัดทำเป็นความเห็นและข้อเสนอแนะของสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เรื่อง แนวทางการพัฒนาและเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจสัตว์น้ำจืดของประเทศ

3. สารสำคัญและข้อวิเคราะห์

3.1 สถานการณ์ทั่วไป

นับจากปี 2520 -2549 ปริมาณสัตว์น้ำรวมทั้งประเทศมีแนวโน้มสูงขึ้น ปริมาณที่ใช้ผลิตปลาป่น มีแนวโน้มลดลงและทรงตัว ปริมาณนำเข้ามีแนวโน้มสูงขึ้นมาก ปริมาณส่งออกมีแนวโน้มสูงขึ้น ปริมาณรวมเพื่อการบริโภคภายในมีแนวโน้มสูงขึ้นและทรงตัว การบริโภคสัตว์น้ำต่อหัวมีแนวโน้มลดลงและทรงตัว โดยในปี 2549² ประมาณการบริโภคสัตว์น้ำที่ 39.96 กิโลกรัมต่อคนต่อปี

ประเทศไทยมีการกำหนดให้ขึ้นทะเบียนฟาร์มระดับมาตรฐานขั้นปลอดภัยของฟาร์มเพาะอนุบาล และเลี้ยงสัตว์น้ำ และมีมาตรฐานการปฏิบัติทางประมงที่ดีสำหรับการผลิตสัตว์น้ำ (GAP) ทำให้ผู้นำเข้าสินค้าสัตว์น้ำของไทยในต่างประเทศมั่นใจในคุณภาพและมาตรฐานสินค้าและสามารถตรวจสอบย้อนกลับได้ทุกขั้นตอนการผลิต สินค้าประมงในปัจจุบันเป็นที่ยอมรับและได้รับความนิยมมากในตลาดโลก และไทยเป็นประเทศที่มีการส่งออกสินค้าประมงในอันดับต้น ๆ ของโลก

ปัจจัยที่ส่งเสริมการส่งออกสินค้าประมงไทยให้เจริญเติบโตต่อไปได้ คือ สามารถผลิตวัตถุดิบส่งเข้าโรงงานได้สม่ำเสมอ โดยเฉพาะสินค้าประมงซึ่งมีการพัฒนาการเพาะเลี้ยงอย่างต่อเนื่อง แต่ยังคงมีปัญหาเรื่องต้นทุนอาหารสัตว์ที่ต้องนำเข้าจากต่างประเทศ และไทยยังสามารถนำเข้าวัตถุดิบจากประเทศเพื่อนบ้านเพื่อมาเสริมให้กับอุตสาหกรรมได้ตลอด การมีระบบโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสมกับการแปรรูปอาหารเพื่อการส่งออก มีภูมิประเทศที่เหมาะสมในการขนส่งสินค้าไปยังประเทศต่าง ๆ อีกทั้งยังมีโรงงาน

² ที่มา: กลุ่มวิเคราะห์การค้าสินค้าประมงระหว่างประเทศ กรมประมง

แปรรูปอาหารที่ทันสมัย มีบุคลากรที่ชำนาญในด้านการบริหารงาน มีประสบการณ์และความเข้าใจตลาดในเชิงลึก รวมทั้งมีแรงงานที่มีทักษะฝีมือ และมีความรับผิดชอบ ทำให้สินค้าไทยมีความได้เปรียบคู่แข่ง

แต่สิ่งที่เป็นปัญหาที่สำคัญที่สุด ซึ่งทำให้ภาคการประมงทะเลภายในประเทศถึงขั้นวิกฤต อาจล้มละลาย โดยปัญหาที่เกิดขึ้นไม่ใช่ปัญหาน้ำมันแพงหรือสัตว์น้ำราคาถูกลง แต่เป็นเพราะปริมาณสัตว์น้ำในอ่าวไทยลดลงอย่างมาก เนื่องจากที่ผ่านมามีการละเมิดกฎหมายประมงค่อนข้างสูง และแย่งกันจับมากเกินไป ส่งผลให้โรงงานแปรรูปสินค้าสัตว์น้ำทยอยปิดตัวลง และเรือประมงในอ่าวไทยจอดเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้โรงงานปลาป่น โรงน้ำแข็ง และห้องเย็นได้ปิดตัวไปแล้วเป็นจำนวนมากเช่นกัน จึงจำเป็นที่จะต้องแก้ปัญหาทั้งการฟื้นฟูทรัพยากรสัตว์น้ำในอ่าวไทยและการพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดและชายฝั่งเป็นการเร่งด่วนเพื่อให้เป็นสินค้าทดแทน

3.2 สถานการณ์ด้านการนำเข้า-ส่งออกสัตว์น้ำรวม

จากปัญหาการขาดแคลนวัตถุดิบ โดยเฉพาะหมึกและปลาที่จับจากทะเล ต้องนำเข้าเพื่อบริโภคภายในประเทศเพิ่มขึ้นมาก ประกอบกับมีการยกเลิกใบอนุญาตทำประมงในน่านน้ำของอินโดนีเซียในแบบเดิม ตั้งแต่เดือนกันยายน 2549 ทำให้เรือประมงไทยต้องหยุดดำเนินการกว่า 400 ลำ ผลิตภัณฑ์ปลาทูน่า ต้องพึ่งพาการนำเข้าวัตถุดิบจากต่างประเทศถึงร้อยละ 90 เนื่องจากขาดกองเรือปลาทูน่า และไม่สามารถปฏิบัติตามเงื่อนไขแหล่งกำเนิดสินค้าได้ จึงทำให้สูญเสียส่วนแบ่งตลาดด้านกุ้งประสบปัญหาไม่สามารถส่งออกกุ้งทะเลไปสหรัฐอเมริกาได้ ตั้งแต่ปี 2547 เนื่องจากชาวประมงไทยไม่ได้ติดตั้งเครื่องมือแยกเต่าทะเลออกจากอวนลากกุ้ง กุ้งไทยที่ส่งออกได้มากมาจากการเพาะเลี้ยง เช่น กุ้งขาว ส่วนกุ้งก้ามกรามปัจจุบันมีสัดส่วนการส่งออกลดลงเหลือเพียงร้อยละ 20 ของการผลิตทั้งหมดเท่านั้น เนื่องจากปัญหาด้านคุณภาพและโรคระบาด เมื่อ 4-5 ปีก่อน ทำให้ขาดแคลนพันธุ์กุ้งก้ามกรามที่จะใช้เลี้ยง ส่งผลกระทบต่อการผลิตกุ้งก้ามกรามภายในประเทศอย่างรุนแรง ด้านการนำเข้าวัตถุดิบสัตว์น้ำและอาหารสัตว์น้ำจะต้องกำหนดมาตรฐานการนำเข้า พร้อมรายละเอียดอื่นๆให้ชัดเจน ควรมีการพัฒนาการเพาะเลี้ยงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งไทยยังมีโอกาสในการสร้างความหลากหลายให้กับสินค้าประมงได้ และควรมีการร่วมมือและร่วมลงทุนกับต่างประเทศ เพื่อขยายการผลิตสินค้ามูลค่าเพิ่มให้มากขึ้น

ยังคงมีปัญหา การกีดกันทางการค้าจากมาตรการด้านภาษีและมิใช่ภาษี โดยเฉพาะเรื่องความปลอดภัยด้านอาหาร (Food safety) และมาตรการตรวจสอบย้อนกลับ (Traceability) รวมทั้งมาตรการตอบโต้การทุ่มตลาดและบังคับให้วาง Continuous Bond ซึ่งทำให้มีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น ส่งผลกระทบต่อต้นทุนการส่งออก ปัญหาค่าเงินบาทผันผวนและแข็งค่าเกินกว่าประเทศคู่แข่ง ทำให้ราคาสินค้าส่งออกของไทยสูงกว่าประเทศคู่แข่ง และในปัจจุบันมีประเทศที่ต้องการขายมากกว่าประเทศที่ต้องการซื้อ ทำให้การแข่งขันรุนแรงมากขึ้น และผู้บริโภคในตลาดโลกมีกำลังซื้อลดลง เนื่องจากการชะลอตัวของเศรษฐกิจ นอกจากนี้ทุกๆ ประเทศจะปกป้องรักษาทรัพยากรสัตว์น้ำของตน และเพิ่มข้อเรียกร้องในการอนุญาตให้ทำการประมง โดยต้องการให้ไปลงทุนแบบครบวงจรตั้งแต่การจับถึงการแปรรูป เพื่อให้ภาคการประมงของไทยไปร่วมพัฒนาการประมงทั้งระบบ ทั้งการถ่ายทอดเทคโนโลยี และกระบวนการส่งสินค้าออก

ข้อมูล ปริมาณและมูลค่า การนำเข้า-ส่งออก สินค้าประมงที่สำคัญของไทย เป็นดังนี้

ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าสินค้าประมงของไทย ปี 2549-2550

ปริมาณ :ตัน ,มูลค่า : ล้านบาท

รายการ	2549		2550		อัตราการเปลี่ยนแปลง	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	%ปริมาณ	%มูลค่า
1 ทูน่าสดแช่เย็น แช่แข็ง	783,443.50	31,268.24	725,236.52	33,053.64	-7.43	5.71
2 เนื้อปลาสดแช่เย็น แช่แข็ง	9,882.57	1,227.69	16,070.49	1,970.23	62.61	60.48
3 ปลาสดแช่เย็น แช่แข็ง	542,402.23	16,396.15	542,099.79	16,640.75	-0.06	1.49
4 ปลาแห้ง	2,537.16	191.49	2,290.24	149.18	-9.73	-22.10
5 ปลามีชีวิตและพันธุ์ปลา	1,098.10	62.60	811.26	46.13	-26.12	-26.31
รวมปลา 1 - 5	1,339,363.56	49,146.18	1,286,508.30	51,859.93	-3.95	5.52
6 อาหารสุนัขและแมวกระป๋อง	11,392.45	605.52	383.36	25.47	-96.64	-95.79
7 ปลาป่น	4,166.03	65.07	3,694.67	109.48	-11.31	68.24
8 สินค้าประมงอื่นๆ	52,240.58	3,739.86	42,016.96	3,008.18	-19.57	-19.56

ที่มา : กลุ่มวิเคราะห์การค้าสินค้าประมงระหว่างประเทศ กองประมงต่างประเทศ กรมประมง ประมวลข้อมูลจากกรมศุลกากร

ปริมาณและมูลค่าการส่งออกสินค้าประมงของไทย ปี 2549-2550

ปริมาณ :ตัน ,มูลค่า : ล้านบาท

รายการ	2549		2550		อัตราการเปลี่ยนแปลง	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	%ปริมาณ	%มูลค่า
1 เนื้อปลาสดแช่เย็น แช่แข็ง	117,184.00	11,756.45	116,264.43	11,447.70	-0.78	-2.63
2 ปลาสดแช่เย็น แช่แข็ง	247,496.87	5,874.15	314,585.86	7,613.31	27.11	29.61
3 ปลาแห้ง	75,990.90	2,525.10	72,224.29	2,351.83	-4.96	-6.86
4 ปลามีชีวิตและพันธุ์ปลา	3,660.86	767.81	4,831.47	886.13	31.98	15.41
รวมปลา 1 - 4	444,332.63	20,923.51	507,906.05	22,298.96	14.31	6.57
5 อาหารสุนัขและแมวกระป๋อง	217,478.14	14,550.52	85,667.03	6,057.92	-60.61	-58.37
6 สินค้าประมงอื่นๆ	160,233.40	7,877.48	187,822.97	9,435.48	17.22	19.78

ที่มา : กลุ่มวิเคราะห์การค้าสินค้าประมงระหว่างประเทศ กองประมงต่างประเทศ กรมประมง ประมวลข้อมูลจากกรมศุลกากร

โดยมีปริมาณและมูลค่า การนำเข้าปลาสดแช่เย็นและแช่แข็งของไทย จากกลุ่มอาเซียน ดังนี้

ปี 2549 ปริมาณนำเข้า 358,868.91 ตัน มูลค่ารวม 7,423.69 ล้านบาท สัดส่วนมูลค้ำร้อยละ 45.28

ปี 2550 ปริมาณนำเข้า 371,059.88 ตัน มูลค่ารวม 6,962.59 ล้านบาท สัดส่วนมูลค้ำร้อยละ 41.84

อัตราเปลี่ยนแปลง มีปริมาณเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.4 และมีมูลค่าลดลงร้อยละ 6.21

และมีการส่งออกสินค้าประมง(รวมปลา)ของประเทศไทยไปยังประเทศญี่ปุ่นซึ่งมากเป็นอันดับ 1 ดังนี้

ปี 2549 ปริมาณส่งออก 74,945.19 ตัน มูลค่ารวม 6,882.97 ล้านบาท สัดส่วนมูลค่าร้อยละ 32.90

ปี 2550 ปริมาณส่งออก 74,482.96 ตัน มูลค่ารวม 6,680.99 ล้านบาท สัดส่วนมูลค่าร้อยละ 29.96

อัตราเปลี่ยนแปลง มีปริมาณลดลงร้อยละ 0.62 และมีมูลค่าลดลงร้อยละ 2.93

ที่มา : กลุ่มวิเคราะห์การค้าสินค้าประมงระหว่างประเทศ กองประมงต่างประเทศ กรมประมง

3.3 สถานการณ์ด้านการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด

3.3.1 การผลิตและการตลาดสัตว์น้ำจืด

ด้านการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด มีฟาร์มที่มีมาตรฐานระดับชั้นปลอดภัยของฟาร์มเพาะอนุบาลและเลี้ยงสัตว์น้ำจืดจำนวนมาก แต่มีมาตรฐานการปฏิบัติทางประมงที่ดีสำหรับการผลิตสัตว์น้ำ (GAP) ไม่แพร่หลาย และเกษตรกรผู้ผลิตยังไม่เห็นประโยชน์ที่จะได้รับตอบแทนต่อการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเพื่อให้ได้ตามมาตรฐานดังกล่าว

การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดสามารถผลิตเพื่อการบริโภคภายในและการส่งออก ในปัจจุบันมีการบริโภคสัตว์น้ำจืดสดภายในประเทศประมาณร้อยละ 78 และมีสัตว์น้ำจืดส่งออกที่สำคัญคือ ปลานิล และกุ้งก้ามกราม แต่ปริมาณการส่งออกและการขยายตัวเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศเวียดนามแล้ว ยังต่ำกว่าหลายเท่ามาก กรณีปลานิล สามารถส่งออกได้กว้างขวางและเป็นที่ยุ้จักทั่วยุโรปราคาจำหน่ายมีทั้งตลาดล่าง เช่น ประเทศในแถบตะวันออกกลาง ซึ่งนิยมสินค้าราคาถูก และตลาดบน เช่น ประเทศในแถบยุโรปและสหรัฐอเมริกาที่ต้องการสินค้าที่มีคุณภาพ ส่วนปลาหนัง(ปลาไม่มีเกล็ด)ลูกผสมน่าจะมีศักยภาพมากกว่า เนื่องจากสีเนื้อปลาเป็นที่ยอมรับ และสามารถควบคุมปริมาณการผลิตได้ ในการส่งเสริมการประมงน้ำจืดในปัจจุบัน ยังควรส่งเสริมการเพาะเลี้ยงปลานิลเพราะประเทศไทยผลิตปลานิลได้ กว่า 2 แสนตัน ส่งออกต่างประเทศเพียงร้อยละ 10 บริโภคภายในประเทศถึงร้อยละ 90 ซึ่งเป็นจุดแข็ง เพราะมีตลาดภายในประเทศรองรับ ราคาจึงไม่ผันผวนมาก ด้านปลาเหาะหรือปลาโพงถึงแม้จะเป็นที่นิยมในตลาดต่างประเทศ แต่จำหน่ายได้ในราคาต่ำ ส่วนปลาทับทิมไม่เป็นที่นิยมในตลาดต่างประเทศเนื่องจากมีราคาสูง ยังคงมีพันธุ์สัตว์น้ำพื้นเมืองของไทยอีกหลายชนิดที่มีรสชาติดี มีราคาสูง สามารถเพาะเลี้ยงและช่วยเพิ่มปริมาณการส่งออกได้ เช่น ปลากรด ปลาคัง ปลาน้ำจืด ปลาหมอ กุ้งก้ามกราม ฯลฯ เพียงแต่ยังขาดความร่วมมือกัน ระหว่างภาครัฐ เอกชน และเกษตรกร ในการเสนอแนะแนวทางการเพิ่มศักยภาพการส่งออก การสร้างมาตรฐานฟาร์ม การศึกษาตลาดและการต่อรอง การส่งเสริมการแปรรูปผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่า การลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต นอกจากนี้เกษตรกรผู้ผลิตยังคงมีปัญหาด้านราคา โดยถูกกดราคาจากพ่อค้าคนกลาง โดยเฉพาะผู้ผลิตรายย่อยที่ไม่มีการทำการเกษตรแบบพันธะสัญญา กับบริษัท (contract farming) จะถูกกดราคาทั้งตลาดภายในประเทศและตลาดเพื่อการส่งออก

ในปัจจุบันยังขาดยุทธศาสตร์และเป้าหมายเพื่อพัฒนาการผลิตสัตว์น้ำจืด ว่าสายพันธุ์ใดเหมาะสมในการเพาะเลี้ยงเพื่อแข่งขันในตลาดโลก ศักยภาพในการแข่งขันของประเทศไทยในเวทีการค้าโลกไม่ยั่งยืน เพราะมีปัญหาอุปสรรคหลายประการในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน รวมถึงการพัฒนาการส่งออกสินค้า องค์กรเกษตรกรไม่เข้มแข็ง ขาดผู้นำ ขาดการสนับสนุนช่วยเหลือจากภาครัฐ

และเกษตรกรไร้ทิศทางในการดำเนินการ

จากสถานการณ์ปัจจุบันคาดว่า การประมงน้ำจืด จะได้รับผลกระทบจากการเปิดเสรีทางการค้า (FTA) เพราะภาคการผลิตและการตลาดสัตว์น้ำจืดของไทยยังไม่สามารถแข่งขันได้

ด้านทรัพยากร ปัญหาก็แล้ง อุทกภัยบ่อยครั้ง โดยแหล่งน้ำที่ทำการเพาะเลี้ยง เกษตรกรไม่สามารถบริหารจัดการให้ได้ดีได้ เพราะเกษตรกรขาดเงินทุนในการป้องกันแก้ไข ส่วนผู้ลงทุนรายใหญ่สามารถจัดซื้อที่ดินขนาดใหญ่ติดคลองชลประทานหรือแหล่งน้ำและใช้ทรัพยากรน้ำได้เต็มที่

ในขณะนี้ ได้มีแนวทางการแก้ไขปัญหาราคาสัตว์น้ำตกต่ำ โดยได้รับความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้แก่ กรมประมง โรงพยาบาลรามาริบัติ กระทรวงพาณิชย์ และสหกรณ์ประมง โดยการใช้มาตรฐานการเลี้ยง การส่งออกสัตว์น้ำจืด ช่วยแก้ปัญหาในเรื่องราคา เพื่อให้ผู้เลี้ยงสัตว์น้ำจืดสามารถดำเนินกิจการอยู่ได้ แต่ก็ยังเป็นเพียงขั้นเริ่มต้น

3.3.2 รูปแบบการตลาดและกลไกการตลาด

1) **กลุ่มทุนขนาดใหญ่** เป็นการเกษตรแบบพันธะสัญญา โดยมีการว่าจ้างให้ทำการผลิตหรือประกันราคาและสัญญาว่าจะรับซื้อผลผลิตทั้งหมดในราคาที่กำหนดไว้ล่วงหน้า ตามคุณภาพของผลผลิต เมื่อถึงเวลาขายผลผลิต บริษัทอาจจะไม่รับซื้อผลผลิตทั้งหมดในราคาประกัน โดยอ้างว่าเป็นผลผลิตที่ไม่ได้มาตรฐานตามที่กำหนดไว้ ทำให้ราคาขายต่ำกว่าราคาประกัน และกรณีการยืดอายุการจับทำให้เกษตรกรมีต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้นมาก และมีความเสี่ยงที่จะทำให้เกิดความเสียหายต่อสัตว์น้ำมากขึ้น เป็นเหตุให้เกษตรกรต้องขาดทุน เป็นการแบกรับความเสี่ยงที่เกิดขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

2) **กลุ่มทุนในท้องถิ่น** กลุ่มนี้เป็นผู้ค้าส่ง ผู้รวบรวมหรือพ่อค้าคนกลาง และหรือเจ้าของเงินกู้ ซึ่งทำหน้าที่เป็นทั้งพ่อค้าปัจจัยการผลิต พันธุ์ อาหารสัตว์น้ำและรับซื้อผลผลิตจากเกษตรกรด้วยการบริการจับสัตว์น้ำให้ที่ปากบ่อ เกษตรกรรายย่อยจะพึ่งพากลุ่มนี้มากที่สุด เป็นระบบที่ทำให้เกษตรกรอ่อนแอและขาดอำนาจการต่อรอง เพราะหากเกษตรกรนำผลผลิตสัตว์น้ำเข้าสู่ตลาดเอง ก็จะถูกกดราคา เพราะผู้ค้าปลาเนื้อในตลาดจะรับสินค้าประจำจากกลุ่มทุนนี้ในระบบเงินเชื่อเช่นกัน จึงมีความผูกพันกันสูง และแฝงด้วยอำนาจผูกขาด

3) **ตลาดกลางและแพปลา** เป็นการผสมผสานกันของ 2 รูปแบบข้างต้น มีข้อดีคือมีผู้ค้าหลายราย มีการประมูลสินค้า แต่จำนวนตลาดกลางและแพปลา มีจำนวนน้อยเกินไปและกระจุกตัวในเขตภาคกลางเพียงไม่กี่จังหวัด และตลาดกลางสินค้าเกษตร และตลาดกลางซื้อขายสินค้าสัตว์น้ำหลายๆ แห่งของภาครัฐ ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม ขาดสิ่งอำนวยความสะดวก และที่สำคัญคือ ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ จึงไม่มีการนำไปใช้ประโยชน์

ในภาพรวมยังคงมีปัญหาการกลไกการตลาดสัตว์น้ำจืดที่ไม่เหมาะสม ทำให้ราคาสินค้าสัตว์น้ำจืดภายในประเทศมีความแตกต่างกันมากและมีส่วนเหลืออมการตลาดที่สูงมาก มีหน่วยงาน องค์กรที่เกี่ยวข้องมากมายและไม่ได้ทำงานร่วมกันอย่างจริงจัง

4.ประเด็นปัญหา

จากการศึกษาของสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พบว่า

4.1 ปัญหาด้านนโยบาย

4.1.1 การส่งเสริมโดยภาครัฐ ขาดการพัฒนาผู้เพาะเลี้ยงรายเดิม การขาดความรู้และขาดประสบการณ์ของผู้เพาะเลี้ยงรายใหม่ การปรับปรุงฐานข้อมูลผู้ผลิตสัตว์น้ำ และปรับโครงสร้างการผลิตเพื่อการวางแผน การจัดการที่ดี และการสร้างความเข้มแข็งให้กับองค์กร กลุ่มสหกรณ์ ให้ชัดเจนตามยุทธศาสตร์ ปัญหาการขาดผู้นำกลุ่ม-ผู้นำสหกรณ์ ที่มีความตั้งใจดี เพราะขาดการสนับสนุนช่วยเหลือที่จริงใจจากภาครัฐ ทำให้เกิดการละทิ้ง-เลิกและไม่สนใจต่อการรวมกันในระบบกลุ่ม-สหกรณ์ จึงแก้ปัญหาแบบตัวใครตัวมัน ระบบกลุ่ม-สหกรณ์อ่อนแอและล้มเหลว สิ่งต่างๆ เหล่านี้ทำให้เกษตรกรประสบปัญหาขาดที่พึ่ง แต่ยังคงมีการหมุนเวียนเข้า-ออกจากระบบการผลิตสูงเนื่องจากการส่งเสริมเกษตรกรรายใหม่โดยภาครัฐ

4.1.2 ปัญหาการให้ความช่วยเหลือจากภาครัฐในกรณีที่เกิดภัยธรรมชาติ เช่น อุทกภัยยังไม่ทั่วถึงและเป็นธรรม เพราะผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำมีต้นทุนและการลงทุนต่อไร่แตกต่างกันตามขนาดของฟาร์ม ชนิดสัตว์น้ำและประเภทของการเลี้ยง ทำให้ยากต่อการสำรวจช่วยเหลือ ในการสำรวจจึงใช้จำนวนพื้นที่เป็นหลัก ซึ่งง่ายและรวดเร็วขึ้น แต่มีจุดอ่อนคือ ผู้ที่ไม่ได้เลี้ยงจริง สามารถขอรับการช่วยเหลือได้ง่าย รัฐต้องสูญเสียงบประมาณเพื่อช่วยเหลือเป็นจำนวนมากกว่าวิธีแบบเดิม ซึ่งเป็นการช่วยเหลือโดยให้เป็นปัจจัยการผลิต ผู้เพาะเลี้ยงจริงที่ประสบอุทกภัยจึงได้รับประโยชน์เท่าเดิม และมีความสะดวกขึ้นคือรับเป็นเงินแทนปัจจัยการผลิต แต่เกณฑ์การช่วยเหลือเป็นตัวเงินชัดเจนนั้นกลับยิ่งสร้างปัญหาความไม่เป็นธรรมเกิดปัญหาคอร์รัปชันมากขึ้น และซ้ำเติมผู้เพาะเลี้ยงซึ่งได้รับการส่งเสริมจากภาครัฐ โดยถูกละเลย และไม่สามารถจำหน่ายพันธุ์สัตว์น้ำได้ ปริมาณยอดขายลดลงมาก จนเกิดการขาดทุนและเลิกกิจการไป ปัญหาในการช่วยเหลือรูปแบบเดิมเป็นปัจจัยการผลิต แม้จะมีปัญหาการสมยอมในการประมูล การกำหนดคุณสมบัติเฉพาะ และการตรวจรับ แต่สามารถแก้ไขได้ด้วยการปฏิบัติอย่างจริงจังกับวิธีการประมูลงาน ตั้งแต่ขั้นตอนการนำเสนอโครงการ ที่มีส่วนร่วม โปร่งใส และจะสามารถช่วยเหลือเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำได้

4.1.3 ปัญหาการจำหน่ายพันธุ์สัตว์น้ำให้แก่ภาครัฐ พบว่าผู้ที่ประมูลราคาได้ไม่ใช่ผู้เพาะเลี้ยงตัวจริงแต่เป็นเพียงผู้ค้าส่ง ผู้รวบรวม คนกลาง สามารถประมูลงานในราคาต่ำแล้วกดราคาซื้อจากเกษตรกร นอกจากจะทำให้การจัดส่งสัตว์น้ำจืดที่ได้ของไม่ดีแล้ว ยังซ้ำเติมเกษตรกรอีกด้วย มีช่องทางหนึ่งที่จะเป็นประโยชน์ต่อกลุ่มเกษตรกร คือ มติคณะรัฐมนตรี ว่าด้วยการปรับปรุงแก้ไขและทบทวนการให้สิทธิพิเศษแก่กลุ่มอาชีพต่างๆ ในหมู่บ้าน-ตำบล ในการสั่งซื้อหรือสั่งจ้างทำผลิตภัณฑ์ต่างๆ ไว้ใช้ในราชการ โดยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุนการสั่งซื้อและสั่งจ้าง โดยมอบหมายให้กรมการพัฒนาชุมชน และกระทรวงมหาดไทยเป็นหน่วยงานหลักร่วมกับหน่วยงานที่รับรองการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพ หรือหน่วยงานที่จดทะเบียนกลุ่มอาชีพ ทำหน้าที่ประสานสัมพันธ์สินค้า ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตโดยกลุ่มอาชีพต่างๆ เพื่อให้ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานอื่นของรัฐ ซึ่งเป็นผู้ซื้อทราบ ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค

เพื่อให้การสนับสนุนในการสั่งซื้อหรือสั่งจ้างต่อไป

4.1.4 ปัญหาราคากลางพันธุ์สัตว์น้ำจืด ในการผลิตพันธุ์สัตว์น้ำ เกษตรกรผู้ผลิตพันธุ์สัตว์น้ำ ต้องต่อสู้กับการผลิตเพื่อจำหน่ายของภาครัฐที่ตั้งราคาไว้ถูกมาก ไม่คิดราคาต้นทุนที่แท้จริงและไม่ปล่อยให้ราคาเป็นไปตามกลไกตลาด และยิ่งก่อให้เกิดช่องว่างในการแสวงหาประโยชน์

4.1.5 ปัญหาเจ้าหน้าที่บางส่วน ที่แอบหาประโยชน์ในการเป็นธุระจัดหาพันธุ์สัตว์น้ำ จำหน่ายให้แก่เกษตรกรโดยตรง รวมถึงการซื้อพันธุ์สัตว์น้ำจากภาครัฐไปจำหน่าย หรือจัดซื้อพันธุ์สัตว์น้ำ โดยไม่ผ่านองค์กรของเกษตรกร เป็นการสร้างความแตกแยกในหมู่สมาชิกและเป็นการทำลายราคาตลาด

4.1.6 ปัญหานโยบายรัฐบาลที่ปรับเปลี่ยนบ่อย ทำให้ภาคการผลิตปรับตัวไม่ทัน และในการออกนโยบายไม่เปิดโอกาสให้ตัวแทนกลุ่ม-สหกรณ์ประมง ได้เข้าไปมีส่วนร่วม ทำให้ได้รับผลกระทบจากนโยบายหลายครั้ง เช่น การให้ความช่วยเหลือแก่เกษตรกรผู้ประสบอุทกภัยด้านประมง ได้ปรับเปลี่ยนการช่วยเหลือจากเดิมที่ช่วยเหลือในรูปแบบปัจจัยการผลิต (พันธุ์ปลา อาหารปลา) เปลี่ยนใหม่เป็นการช่วยเหลือในรูปแบบเงินแทน ซึ่งผลจากการเปลี่ยนนโยบายทำให้ผู้ได้รับความช่วยเหลือได้เงินทั่วถึงกันในปริมาณเท่าๆ กัน โดยได้ทั้งผู้เลี้ยงรายย่อย รายใหญ่ และผู้ที่ไม่ได้เพาะเลี้ยงที่เป็นแกนนำทางการเมืองในพื้นที่ และเงินที่ได้ก็ไม่ได้ใช้ไปเพื่อซื้อพันธุ์สัตว์น้ำไปเลี้ยง เกษตรกรซึ่งผลิตพันธุ์สัตว์น้ำขึ้นมาแล้วจึงไม่มีที่จำหน่าย หรือกรณีโครงการยุติมิสุขได้มี มติคณะรัฐมนตรี ให้อยุติโครงการจับปล้น ทำให้เกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงซึ่งทำการผลิตพันธุ์สัตว์น้ำขึ้นมาแล้วไม่มีที่จำหน่ายเช่นกัน

4.1.7 กรณีแหล่งน้ำสาธารณะซึ่งมีอยู่มากมายนั้น ทางกรมประมงไม่สามารถดูแลได้อย่างทั่วถึง แม้ว่าจะมีการปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำทุกปี แต่ก็ปล่อยตามแผนและงบประมาณที่จำกัด ขนาดสัตว์น้ำที่ปล่อยมีขนาดเล็ก ทำให้อัตรารอดตายต่ำ การขาดการศึกษาและแยกประเภทของแหล่งน้ำสาธารณะเพื่อกำหนดผู้รับผิดชอบแหล่งน้ำที่ชัดเจน เพื่อเพิ่มปริมาณผลผลิตสัตว์น้ำให้สูงขึ้นตามศักยภาพ การขาดองค์ความรู้ในการบริหารจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำ และการขาดการมีส่วนร่วมจากภาคประชาชนในท้องถิ่น และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แม้ว่าจะมีการถ่ายโอนงบประมาณลงสู่ท้องถิ่น แต่ไม่ได้รับการเอาใจใส่ดูแล เนื่องจากขาดองค์ความรู้ในการบริหารจัดการ ทำให้ทรัพยากรสัตว์น้ำจืดในแหล่งน้ำสาธารณะลดลง และสูญเสียความสมดุล มีสัตว์น้ำสายพันธุ์ต่างประเทศเพิ่มจำนวนสูงขึ้นและทำลายวงจรชีวิตของสัตว์น้ำพันธุ์พื้นเมืองเดิม

4.1.8 องค์กร กลุ่มเกษตรกร สหกรณ์ประมงน้ำจืด ขาดความรู้ เทคโนโลยี ในการจัดรูปแบบ องค์กร ให้สามารถดำเนินกิจการได้อย่างครบวงจร ด้วยทุนดำเนินการน้อย และขาดการสนับสนุนช่วยเหลือ

4.1.9 กรณีพันธุ์ปลาในบัญชีไฮเดส ปลาน้ำจืดเป็นปลาที่มีรสชาติดี และมีศักยภาพในการผลิต และการตลาดสูงมาก ปลาน้ำจืดอยู่ในบัญชีสัตว์ป่าที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ประกาศ กำหนดและยังคงติดอยู่ในบัญชีไฮเดส หมายเลข 1 ซึ่งประเทศสมาชิกไฮเดส มีสิทธิเสนอขอเปลี่ยนแปลง ชนิดพันธุ์ในบัญชีให้ภาคีพิจารณาได้ แต่ในการดำเนินการปลดปลาน้ำจืดออกจากบัญชีไฮเดส หมายเลข 1 นั้น ทำได้ยากมาก ชนิดพันธุ์สัตว์ป่าและพืชป่าที่ไฮเดสควบคุม อนุสัญญาฯ ได้กำหนดหลักการไว้ว่า

ชนิดพันธุ์ในบัญชีหมายเลข 1 เป็นชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ตกอยู่ในภาวะอันตรายใกล้สูญพันธุ์ จึงห้ามค้าโดยเด็ดขาด ยกเว้นบางชนิดที่ได้มาจากการเพาะพันธุ์หรือเพื่อประโยชน์ในการศึกษาวิจัย หรือเพาะพันธุ์ ซึ่งก็ต้องได้รับความยินยอมจากประเทศที่จะนำเข้าเสียก่อน ประเทศส่งออกจึงจะออกใบอนุญาตส่งออกได้ ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงความอยู่รอดของชนิดพันธุ์นั้นๆ ด้วย

ชนิดพันธุ์ในบัญชีหมายเลข 2 เป็นชนิดพันธุ์ของสัตว์ป่าและพืชป่าที่ยังไม่ถึงกับใกล้จะสูญพันธุ์ จึงยังอนุญาตให้ค้าได้ แต่ต้องมีการควบคุมไม่ให้เกิดความเสียหาย หรือลดปริมาณลงอย่างรวดเร็ว จนถึงจุดใกล้จะสูญพันธุ์ โดยประเทศที่จะส่งออกต้องออกหนังสืออนุญาตให้ส่งออกและรับรองว่าการส่งออกแต่ละครั้งจะไม่กระทบกระเทือนต่อการดำรงอยู่ของชนิดพันธุ์นั้นๆ ในธรรมชาติ สำหรับสัตว์ป่า-พืชป่าในบัญชีหมายเลข 2 ที่ได้มาจากการเพาะพันธุ์ สามารถส่งออกได้อย่างเสรี

ชนิดพันธุ์ในบัญชีหมายเลข 3 เป็นชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่สมาชิกอนุสัญญาไซเตส อันเป็นประเทศถิ่นกำเนิดประกาศให้เป็นสัตว์ป่าและพืชป่าหวงห้าม หรือคุ้มครองเฉพาะภายในประเทศตนที่เป็นภาระของสมาชิกอื่นๆ ที่ต้องให้ความร่วมมือดูแลการนำเข้า เพื่อป้องกันการลักลอบส่งออกนอกประเทศนั้นๆ คือจะต้องมีหนังสือรับรองการส่งออกจากประเทศถิ่นกำเนิด ผู้ที่ได้รับอนุญาตให้นำเข้า ส่งออก หรือนำผ่าน ต้องแสดงใบอนุญาตนำเข้า (Import Permit) ใบอนุญาตส่งออก (Export Permit) หรือใบอนุญาตนำผ่าน (Transit Permit) ให้เจ้าหน้าที่ประจำด่านตรวจสอบทุกครั้ง

ทั้งนี้ อนุสัญญาไซเตสไม่ได้มีผลควบคุมการค้าภายในประเทศสำหรับชนิดพันธุ์ใดๆ ที่เป็นของท้องถิ่น

4.2 ปัญหาด้านการผลิต

เนื่องจากผู้เพาะเลี้ยงหมูนเวียนเข้า-ออกสูง ผู้เพาะเลี้ยงรายใหม่ขาดประสบการณ์การเลี้ยง เชื้อในคำชักชวนจากฟาร์มเพาะเลี้ยงและคำแนะนำจากการส่งเสริมการเลี้ยงจากเอกชนรายใหญ่และเจ้าหน้าที่รัฐที่อาจไม่มีความรู้อย่างแท้จริง เกษตรกรผู้เลี้ยงไม่ได้ศึกษาข้อมูลให้ดีก่อนตัดสินใจ วัตถุดิบอาหาร รวมถึงอาหารสัตว์สำเร็จรูป มีราคาสูง บางช่วงขาดตลาดและมีการปลอมปน ปัญหาราคาน้ำมันที่ปรับตัวสูงขึ้นมาก และปัญหาการควบคุมป้องกันกำจัดโรค พยาธิ กรณีการเกิดโรคระบาด เป็นต้น ปัญหาด้านการผลิตแยกออกได้ดังนี้

4.2.1 ปัจจัยการผลิต

น้ำ ในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ยังคงมีปัญหาคุณภาพและปริมาณน้ำด้านคุณภาพน้ำ เกษตรกรประมงประสบปัญหาปลาตายจากคุณภาพน้ำเสีย น้ำมีสารพิษตกค้าง ปัญหาโรคระบาดที่มาจากแหล่งน้ำที่ใช้ รวมถึงขาดมาตรฐานในการเพาะเลี้ยง และการดูแลเรื่องระบบสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมโดยรวม ส่วนด้านปริมาณน้ำ ประสบปัญหาขาดแคลนน้ำ น้ำแล้งและน้ำท่วมบ่อยครั้ง เมื่อประสบภัยพิบัติ รัฐให้ความช่วยเหลือเบื้องต้นต่ำ ไม่เป็นธรรม และยังไม่ทั่วถึง ปัญหาภัยแล้ง ภัยน้ำท่วมบ่อยครั้ง เกิดจากเกษตรกรประมงขาดเงินทุนในการป้องกันแก้ไข ส่วนผู้ลงทุนรายใหญ่สามารถจัดซื้อที่ดินขนาดใหญ่ติดคลองชลประทานหรือแหล่งน้ำและใช้ทรัพยากรน้ำได้เต็มที่ฟรีๆ ส่วนน้ำในแหล่งน้ำสาธารณะมีความเปลี่ยนแปลงของคุณภาพและปริมาณน้ำสูง ในการใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำสาธารณะในแต่ละแหล่ง

ยังคงมีปัญหาความขัดแย้งในการใช้น้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค การเกษตร การอุตสาหกรรม โดยเฉพาะ การอนุญาตให้ใช้พื้นที่เพื่อการเลี้ยงปลาในกระชัง กับผลกระทบต่อคุณภาพน้ำ

ดิน สภาพดินในบางพื้นที่เป็นดินทรายเก็บน้ำไม่อยู่ บางพื้นที่คุณภาพดินไม่เหมาะสม เกษตรกรประมงต้องการคำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไข ปัญหา ดินเค็ม ดินเปรี้ยว มีสนิมเหล็ก เกษตรกร ประมงจึงมีความเสี่ยงสูง หากสามารถทำให้ความเสี่ยงลดลงและราคาสินค้าเกษตรสูงขึ้น เกษตรกรก็จะมี ชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

ชนิด พันธุ์ ปัญหายุทธศาสตร์และงบประมาณที่จำกัด ทำให้ขาดการพัฒนาสายพันธุ์ สัตว์น้ำจืดที่ต่อเนื่อง ขาดยุทธศาสตร์และเป้าหมายเพื่อผลักดันการผลิตสัตว์น้ำจืดว่าสายพันธุ์ใดมีความเหมาะสมในการพัฒนาเพื่อการแข่งขันในตลาดโลก พันธุ์สัตว์น้ำจืดที่ใช้ในการเพาะเลี้ยงในปัจจุบันมีปัญหาเลือดชิด การเจริญเติบโตช้าและป่วยง่าย ขาดการศึกษาพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจสัตว์น้ำจืดของไทยที่รสชาติดี เช่น ปลานิล ซึ่งอยู่ในบัญชีไฮเดส หมายเลข 1 ซึ่งปัจจุบันปลานิลสามารถเพาะเลี้ยงได้มาก และมีจุดเด่นหลายด้าน เช่น มีการเจริญเติบโตที่รวดเร็วมาก การดูแลเนื้อปลาจะได้ชิ้นใหญ่ ไม่มีก้างเล็ก ซึ่งจะสามารถทำตลาดได้ดี สีเนื้อของปลานิลที่มีสีเหลืองซึ่งไม่เป็นที่นิยมในยุโรปแต่ไม่ใช่ปัญหาของผู้บริโภค ชาวเอเชีย

อาหาร อาหารสัตว์น้ำมีราคาสูงและไม่สามารถที่จะควบคุมให้ได้คุณภาพตามที่ระบุ โดยเฉพาะปัจจุบันราคาวัตถุดิบสูงขึ้นมากจึงเกิดการปลอมปนทั้งในวัตถุดิบขั้นต้น เช่น รำละเอียด และในอาหารอัดเม็ดสำเร็จรูป ทำให้คุณภาพอาหารสัตว์น้ำด้อยลง สัตว์น้ำเจริญเติบโตช้า เกษตรกรผู้เพาะเลี้ยง สัตว์น้ำ จึงมีต้นทุนการผลิตสูงและอาจจะทำให้ขาดทุนได้

4.2.2 โรคระบาดและสารตกค้าง ได้มีการวางมาตรฐานการเลี้ยงเพื่อการป้องกัน โรคระบาดและสารตกค้าง โดยการออกกฎหมายมาบังคับใช้ ทำให้ต้นทุนการผลิตรวมสูงขึ้น สัตว์น้ำป่วยและ รักษาไม่หาย จึงมีความสูญเสียสูง แต่ราคาที่จำหน่ายได้ไม่เป็นไปตามคุณภาพของผลผลิต ปัญหา โรคระบาดที่ติดมาจากสายพันธุ์ การข้ามสายพันธุ์ การแพร่กระจายของเชื้อจากแหล่งอื่น และการได้รับเชื้อ จากแหล่งน้ำที่ใช้ อันเนื่องมาจากคุณภาพน้ำที่เสื่อมลง รวมถึงการผสมเลือดชิด การขาดมาตรฐานในการ เพาะเลี้ยง และการดูแลเรื่องสิ่งแวดล้อมที่ดี ยังคงเป็นปัญหาใหญ่ที่จะมีความรุนแรงยิ่งขึ้น

4.2.3 ปริมาณผลผลิต ผลผลิตสัตว์น้ำจืดของประเทศมีการแกว่งตัวไม่สูงมากนัก จะขึ้นกับ ราคาขายเช่นเดียวกับสินค้าเกษตรทั่วไป แต่เนื่องจากสินค้าสัตว์น้ำ มีการขึ้นลงตามราคาเนื้อไก่ เนื้อสุกร และยังมีอุปสรรคคือ ยุงยากต่อการนำไปประกอบอาหาร มีก้าง มีกลิ่นคาว กลิ่นโคลน และมีส่วนเหลือม ทางการตลาดสูง จึงทำให้ปริมาณการขายลดลงและขยายตัวลำบาก ในกรณีผู้เลี้ยงรายย่อยจะเลี้ยงเพื่อ การบริโภคเป็นหลัก ปริมาณการเลี้ยงจะมากหรือน้อยขึ้นกับรายได้จากการประกอบอาชีพอื่น นอกจากนี้ ปัญหาอุทกภัยและภัยแล้งที่เกิดขึ้นรุนแรงทุก ๆ ปี ได้ส่งผลกระทบต่อปริมาณสัตว์น้ำในแหล่งน้ำ สาธารณะ และจำนวนเกษตรกรที่เลี้ยงสัตว์น้ำ ปริมาณผลผลิตสัตว์น้ำจืดรวม มีแนวโน้มลดลงเนื่องจาก ผลผลิตจากแหล่งน้ำสาธารณะลดลง และขาดการบริหารจัดการที่เหมาะสม ส่วนผลผลิตจากการเพาะเลี้ยง ก็มีแนวโน้มลดลงเพราะชนิดพันธุ์สัตว์น้ำที่เลี้ยงอยู่ในปัจจุบันเช่น ปลานิล ปลาดุกอุย ปลาดุกอุยเทศ ปลาสวาย

มีการป่วยและตายสูงมากโดยเฉพาะในปลาขนาดเล็ก

4.3 ปัญหาด้านการตลาด

ปัญหาด้านการตลาด ปัจจุบันการตลาดสัตว์น้ำยังคงขยายตัวอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะผลิตภัณฑ์อาหารสำเร็จรูป แต่ยังคงมีปัญหาถูกกดราคาจากพ่อค้าคนกลาง ทำให้ผลิตภัณฑ์ที่ไปถึงผู้บริโภคมีราคาสูง ระบบการตลาดอยู่ในมือผู้ค้าส่ง และผู้ค้าปลีก ทำให้ราคามีส่วนเหลือมการตลาดสูง นอกจากนี้ยังขาดระบบจัดจำหน่ายที่มาตรฐานที่กระจายไปตามแหล่งผลิต รวมถึงขาดการพัฒนาในรูปแบบการเลี้ยงเพื่อการบริโภคภายในและเพื่อการส่งออกที่ชัดเจน

4.3.1 ผลกระทบจากการเปิดเสรีทางการค้า (FTA) ได้มีข้อตกลงการเปิดเสรีอาเซียนเดิม (6 ประเทศ) กับจีน เมื่อ 1 มกราคม 2547 โดยสินค้าเกษตรในพิกัด 01-08 ได้แก่สัตว์มีชีวิต เนื้อสัตว์ ปลา สัตว์น้ำ ผลิตภัณฑ์ที่ได้จากสัตว์อื่น ๆ ฯลฯ จะทยอยลดภาษีเงินเหลือร้อยละ 0 ภายใน 1 มกราคม 2549 เนื่องจากประเทศจีนมีศักยภาพในการนำเข้า-ส่งออกสูงมาก โดยครองส่วนแบ่งของตลาดโลกประมาณ ร้อยละ 20 มีต้นทุนที่ถูกกว่า การส่งสินค้าออกได้รับการสนับสนุนโดยรัฐ แต่ในการนำเข้ามีระบบการจัดเก็บภาษีภายในประเทศที่เป็นอุปสรรค มีมาตรการตรวจสอบสินค้านำเข้าอย่างเข้มงวด มาตรฐานสินค้าเกษตรบางชนิดไม่เป็นระบบสากล และมีประเด็นที่น่าเป็นห่วงในอนาคตคือ ความร่วมมือของจีนกับประเทศเพื่อนบ้านของไทย ในการทำการประมงและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเพื่อส่งเข้าสู่จีนฝั่งตะวันตกและไทย

4.3.2 ยังขาดแนวทางการแก้ไขปัญหาราคาสัตว์น้ำตกต่ำและถูกกดราคา ขาดการพัฒนา รูปแบบ การเลี้ยงที่มาตรฐานสำหรับการตลาดสัตว์น้ำจืดภายในประเทศและการพัฒนา รูปแบบการเลี้ยง สัตว์น้ำจืดเพื่อการส่งออก การเข้าดูแลการทำเกษตรแบบพันธะสัญญา ซึ่งจะช่วยแก้ปัญหาในเรื่องราคา ตกต่ำและถูกกดราคาได้ รวมถึงการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การแปรรูป จะช่วยให้ผู้เพาะเลี้ยงน้ำจืดสามารถดำเนินกิจการอยู่รอดได้

4.3.3 ขาดความร่วมมือระหว่างผู้ส่งออก ผู้ผลิตและผู้เกี่ยวข้อง ที่จะพูดคุยกันและสร้างความร่วมมือกันทั้งห่วงโซ่อุปทาน (supply chain) โดยผู้ส่งออกประสบปัญหาไม่มั่นใจในอุปทาน ขาดการจับคู่ (Matching) ระหว่างผู้ประกอบการกับผู้เพาะเลี้ยงหรือฟาร์มโดยตรง การขาดความมั่นใจในการรับคำสั่งซื้อ จึงจำเป็นต้องสต็อกสินค้าไว้ก่อน แล้วจึงรับคำสั่งซื้อ ทำให้ต้นทุนสูงขึ้น ส่วนผู้ผลิตมีการรวมตัวกันน้อย กลุ่มไม่เข้มแข็งและขาดอำนาจในการต่อรอง

นอกจากนี้ยังพบว่า การนำเข้าปลาน้ำจืดจากต่างประเทศจะขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้บริโภคภายในประเทศ และความสามารถในการวางสินค้าด้านเกษตรกร มีปัญหาในการขนส่งและการรักษาสภาพวัตถุดิบระหว่างการขนส่งไปยังจุดกระจายสินค้าในประเทศ ดังนั้น หากสามารถทำการผลิต ปลาน้ำจืดที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน และได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือจากภาครัฐ ภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง จะช่วยลดการนำเข้าปลาน้ำจืดจากต่างประเทศและช่วยให้การเพาะเลี้ยงปลาเป็นอาชีพที่ยั่งยืนได้

5. ความเห็นและข้อเสนอแนะ

เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อประเทศชาติโดยภาพรวมภาครัฐจึงควรกำหนดนโยบายและมาตรการส่งเสริม สนับสนุน เกษตรกรประมงและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

5.1 ด้านนโยบาย

5.1.1 ในการส่งเสริมโดยภาครัฐ ให้มุ่งเน้น การสร้างความเข้มแข็งให้กับองค์กร กลุ่มเกษตรกร สหกรณ์ ให้ชัดเจน และการแก้ปัญหาคาราคาซังผู้นำที่มีภาวะผู้นำ สุภาพบุรุษที่ยั่งยืนได้ เพื่อลดการหมุนเวียนเข้าและออกของเกษตรกรประมงจากระบบการผลิตสูง และเน้นการสร้างเครือข่ายองค์กรความร่วมมือที่มีเอกภาพในการต่อยอดการพัฒนาผู้เพาะเลี้ยงรายเดิม รายใหม่ และภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สามารถลดต้นทุนการผลิตรวม ให้สินค้ามีคุณภาพและปริมาณเป็นไปตามความต้องการของตลาด

5.1.2 จัดให้มีการปรับปรุงฐานข้อมูลผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ผู้ทำการประมง และแหล่งน้ำสาธารณะเพื่อปรับปรุงโครงสร้างระบบการผลิต การวางแผน และการบริหารจัดการที่ดี รวมทั้งจัดทำฐานข้อมูลการนำเข้า-ส่งออก เนื่องจากข้อมูลการนำเข้า-ส่งออกไม่ทราบชนิด และปริมาณสัตว์น้ำที่ชัดเจน จึงไม่สามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์และจัดทำยุทธศาสตร์เฉพาะด้านได้

5.1.3 จัดหาข้อมูลความต้องการของตลาดในแต่ละฤดูกาล และเพิ่มความรู้เกี่ยวกับเงื่อนไข ข้อกำหนดด้านคุณภาพสินค้าที่ถูกค้าต้องการ รวมถึงวิธีการและเทคโนโลยีการเพาะเลี้ยงที่ทันสมัยที่จะช่วยลดต้นทุนในการผลิต เพื่อให้เกษตรกรสามารถวางแผนการเพาะเลี้ยงที่เหมาะสม ช่วยแก้ปัญหาสินค้าล้นตลาดและราคาสินค้าตกต่ำในบางฤดูกาล

5.1.4 ปรับปรุงการให้ความช่วยเหลือจากภาครัฐ ในกรณีที่เกิดภัยธรรมชาติ เช่น อุทกภัย โดยให้การช่วยเหลือในรูปแบบเดิม ซึ่งเป็นการช่วยเหลือโดยการสนับสนุนปัจจัยการผลิต เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำสามารถจำหน่ายพันธุ์สัตว์น้ำได้ และในการจัดซื้อพันธุ์สัตว์น้ำของภาครัฐ ควรจัดซื้อโดยตรงจากกลุ่มเกษตรกร สหกรณ์ ที่ขึ้นทะเบียนเป็นผู้ผลิตและผ่านการรับรองมาตรฐานการผลิต

5.1.5 ปรับปรุงราคากลางพันธุ์สัตว์น้ำจืด ให้สอดคล้องกับต้นทุนรวมในสถานการณ์ปัจจุบัน

5.1.6 ให้ภาครัฐรักษาสมดุลการผลิตพันธุ์สัตว์น้ำกับการผลิตที่เกษตรกรสามารถผลิตได้ โดยการกำหนดภารกิจให้ ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืด สถานีประมงน้ำจืดเป็นผู้ดูแลในเรื่องคุณภาพขั้นตอนการผลิตต่างๆ รวมทั้งการพัฒนาปรับปรุงสายพันธุ์เป็นงานหลัก และให้มีตัวแทนกลุ่มเกษตรกร สหกรณ์ประมง ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดชนิดและปริมาณการผลิต

5.1.7 รัฐต้องมีนโยบายที่ชัดเจน ไม่ปรับเปลี่ยนบ่อย และในการออกนโยบายใหม่หรือปรับปรุงนโยบายที่เกี่ยวข้อง ต้องเปิดโอกาสให้ตัวแทนกลุ่มเกษตรกร และสหกรณ์ประมง ได้เข้าไปมีส่วนร่วม

5.1.8 รัฐต้องสนับสนุนงบประมาณในการปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำในแหล่งน้ำสาธารณะอย่างเพียงพอและทั่วถึง เพิ่มองค์ความรู้ในการบริหารจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำ ศึกษาและแยกประเภทของแหล่งน้ำเพื่อกำหนดผู้รับผิดชอบแหล่งน้ำที่ชัดเจน เพื่อเพิ่มปริมาณผลผลิตสัตว์น้ำให้สูงขึ้นตามศักยภาพให้เป็นแหล่งอาหารโปรตีนแก่ประชาชนในพื้นที่ และควรมีข้อกำหนดการใช้น้ำในลำน้ำ อ่างเก็บน้ำ เขื่อน เพื่อกิจกรรมการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำให้ชัดเจน โดยให้ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุดและเกิดความ

สมดุล และให้ประชาชนในท้องถิ่น และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และฟื้นฟู สัตว์น้ำอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

5.1.9 รัฐต้องเร่งผลักดันปลาบึก ซึ่งมีศักยภาพทางเศรษฐกิจสูงมากของประเทศ ออกจาก บัญชีไซเตส หมายเลข 1 เพื่อให้ฟาร์มเพาะเลี้ยงโดยทั่วไปสามารถทำการผลิตและส่งออกได้

5.1.10 เร่งพัฒนาและสนับสนุนคุณภาพการผลิตและจัดทำเครือข่ายธุรกิจหรือองค์กร ความร่วมมือ ตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ (Cluster) ระหว่างผู้ผลิต ผู้แปรรูป ผู้ส่งออก เพื่อให้การตรวจสอบ และกำกับดูแลเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานต่าง ๆ เช่น GMP, HACCP และมาตรฐานของประเทศคู่ค้า รวมทั้ง การพัฒนาระบบการออก Health Certificate ผ่านทางระบบอิเล็กทรอนิกส์เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับ ผู้ส่งออกในปัจจุบัน

5.1.11 เร่งเผยแพร่ความรู้แก่ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องในเรื่องต่างๆ โดยเฉพาะกฎระเบียบ ข้อกำหนดใหม่ๆ ที่ประเทศคู่ค้ากำหนดขึ้น ภายใต้กรอบองค์การการค้าโลก (WTO) เพื่อเตรียมตัวรองรับ กฎระเบียบและข้อกำหนดต่างๆ ที่จะถูกกำหนดขึ้น

5.1.12 อุตสาหกรรมอาหารอาจพัฒนาไปสู่ผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนประกอบหลายอย่าง ทั้งสินค้าประมง ปศุสัตว์ ผักและผลไม้ ซึ่งจะมีปัญหาในการตรวจสอบ เนื่องจากอยู่ในความรับผิดชอบของ หลายหน่วยงาน กรมประมงจึงต้องร่วมหารือกับหน่วยงานอื่นเพื่อกำหนดวิธีการตรวจสอบร่วมกัน ในลักษณะของ One stop services

5.1.13 ประเทศไทยควรดำเนินมาตรการเชิงรุกเพื่อตอบโต้มาตรการเงื่อนไข มาตรฐาน สินค้าที่ประเทศต่างๆ กำหนดขึ้นเพื่อกีดกันการนำเข้าสินค้าจากไทย ในฐานะที่ไทยเป็นประเทศส่งออกอาหาร อันดับต้นๆ ของโลก จึงควรมีการกำหนดมาตรฐานสินค้าขึ้นเองโดยเฉพาะอาหารไทย และควรมีการศึกษาวิจัย ด้านวิทยาศาสตร์เพื่อสนับสนุนมาตรฐานดังกล่าว รวมทั้งมีการร่วมมือกับประเทศในเอเชียเพื่อเจรจาต่อรอง กับประเทศอื่นๆ ในเวทีการค้าโลก

5.2 ด้านการผลิต

5.2.1 เร่งดำเนินการวางมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาคูณภาพน้ำและปริมาณน้ำ ให้สามารถใช้ได้โดยไม่กระทบต่อสิ่งแวดล้อม สามารถป้องกันภัยแล้งและอุทกภัย และส่งเสริมการใช้น้ำ ในการผลิตอย่างประหยัด และมีประสิทธิภาพ รวมทั้งมีมาตรการกำกับกับการใช้น้ำและการครอบครองที่ดิน ในเขตพื้นที่ชลประทานของภาคการเกษตรรายใหญ่

5.2.2 สํารวจสภาพดินและให้การสนับสนุนแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขปัญหาคูณภาพดิน และคุณภาพดิน อย่างเป็นระบบ เพื่อลดการสูญเสียโอกาส

5.2.3 จัดทำยุทธศาสตร์และเป้าหมายที่ชัดเจน ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ที่เกี่ยวข้อง ในการกำหนดชนิดพันธุ์สัตว์น้ำ รูปแบบการเลี้ยงเพื่อการบริโภคภายในและเพื่อการส่งออก ที่ชัดเจน เพื่อผลักดันการพัฒนาและเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจการผลิตสัตว์น้ำจืดของไทย

5.2.4 จัดสรรงบประมาณเพิ่มเติม เพื่อใช้ในการพัฒนาปรับปรุงสายพันธุ์สัตว์น้ำจืดอย่าง ต่อเนื่อง เพื่อให้มีการเจริญเติบโตดี มีความต้านทานโรค ไม่เป็นพาหะนำโรค และศึกษาเพาะพันธุ์ชนิดสัตว์น้ำ

ที่เหมาะสมและเป็นที่ต้องการของตลาด

5.2.5 ส่งเสริม สนับสนุน และถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตอาหารสัตว์น้ำคุณภาพดี ราคาถูก การประยุกต์ใช้อาหารสัตว์น้ำแบบพื้นบ้าน การรวมตัวกันเป็นกลุ่ม สหกรณ์ เพื่อการผลิต จัดหาและจำหน่าย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต การพึ่งพาตนเอง และลดต้นทุนการผลิตรวม

5.2.6 วางมาตรฐานการเพาะเลี้ยง ควบคุมคุณภาพน้ำ และการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม ภายในบริเวณฟาร์มและบริเวณโดยรอบ และกำหนดมาตรการการเฝ้าระวังป้องกันโรคระบาดและ สารตกค้าง เพื่อลดปัญหาโรคระบาดที่ติดมาจากสายพันธุ์ การข้ามสายพันธุ์ การแพร่กระจายของเชื้อจาก แหล่งอื่น และการได้รับเชื้อจากแหล่งน้ำที่ใช้ อันเนื่องมาจากคุณภาพน้ำที่เสื่อมลง

5.2.7 การรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมและความรับผิดชอบต่อในส่วนของแหล่งน้ำสาธารณะ จะต้องพิจารณากำหนดพื้นที่การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำให้ละเอียด ชัดเจน เป็นที่ยอมรับจากท้องถิ่นและหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะการเลี้ยงปลาในกระชัง ในอ่างเก็บน้ำที่ใช้น้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค

5.3 ด้านการตลาด

5.3.1 กำหนดมาตรการจัดการข้อมูลและระบบสื่อสารด้านการตลาด เพื่อแก้ไขปัญหาการ ถูกกดราคาจากพ่อค้าคนกลาง ลดส่วนเหลือมการตลาดให้สินค้าขายได้ง่ายและผู้ผลิตได้ราคาสูงขึ้น พัฒนาการแปรรูปและพัฒนาระบบจัดจำหน่ายที่มีมาตรฐานโดยกระจายไปตามแหล่งผลิตควบคู่กับ ช่องทางการจัดจำหน่าย

5.3.2 ให้ความรู้และความสำคัญต่อคุณภาพของผลผลิตสัตว์น้ำจัดทั้งความสด ความสะอาด ตลอดจนกระบวนการ

5.3.3 จัดให้มีตลาดกลางซื้อขายสินค้าสัตว์น้ำจืดน้ำจืดน้ำจืดที่ถูกสุขลักษณะ มีการจัดการระบบ ซื้อขายและเครื่องมืออุปกรณ์ที่ได้มาตรฐานเชื่อถือได้สำหรับผู้ซื้อและผู้ขาย ให้เป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย

5.3.4 มีมาตรการเฝ้าระวัง ป้องกันและแก้ไขปัญหาผลกระทบจากการเปิดเสรีทางการค้า (FTA) เนื่องจากเกษตรกรประมงส่วนใหญ่เป็นรายย่อย ขาดการรวมกลุ่ม ขาดองค์กรที่เข้มแข็ง ขาดอำนาจ ต่อรองและขาดความสามารถในการป้องกันตัวเอง

5.3.5 ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างผู้ส่งออก ผู้ผลิตและผู้เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างความร่วมมือกัน ทั้งห่วงโซ่อุปทาน (Supply chain) แก้ปัญหาการผลิต ปริมาณ และคุณภาพ และเพื่อเพิ่มขีดความสามารถ ในการแข่งขัน

5.3.6 กำหนดมาตรการควบคุมการนำเข้าสัตว์น้ำจืดจากต่างประเทศ โดยเฉพาะที่นำเข้า จากประเทศเพื่อนบ้าน โดยควบคุมทั้งชนิด ปริมาณ และการควบคุมการแพร่ระบาดของโรค